

подробно описаны особенности поисковой выдачи и осуществлена оценка результатов выдачи поисковых систем Google и Yandex на каждый поисковый запрос. Установлено, что система Google в своей поисковой выдаче ориентирована в первую очередь на Wikipedia. Негативным является тот факт, что в выдаче часто прослеживается ориентация на представление сайтов, которые имеют определенный рекламный интерес. Обосновано, что использование классического поиска Google в лингвистических научных исследованиях, не дает нам желаемых для осуществления научного исследования результатов. Установлено, что расширенный поиск Google, который предусматривает использование соответствующих символов, пунктуации, операторов и особенностей вертикального поиска, довольно эффективен в лингвистических исследованиях. Установлено, что результаты выдачи поисковой системы Yandex существенно релевантнее, чем в классическом поиске Google. Имеющийся "Расширенный поиск" позволяет с помощью специальных фильтров уточнить область поиска для запроса. Обосновано, что в Yandex определенной степени может конкурировать со специальным поиском Google Scholar, что бесспорно является существенным преимуществом в направлении осуществления поиска, связанного с лингвистическими научными исследованиями. Доказано, что специальный поиск Google Scholar довольно эффективным и на сегодня не имеет аналогов. Констатируется, необходимость более глубоко и детально проанализировать возможности использования семантических поисковых систем в организации научных лингвистических исследований.

Ключевые слова: поисковая система, классическая поисковая система, Google, Yandex, семантическая поисковая система, лингвистические исследования.

Lynnyk Yuriy. The Features of the Usage of Search Engines in the Organization of Scientific Linguistic Research. The article is devoted to the study of the results of the search engines Google and Yandex and to establish the effectiveness of their usage in the organization of scientific linguistic research. Attention is drawn to the concept of linguistics, search engine, classical and semantic search engines. In order to analyze the search results, the two most popular search engines in our region, Google and Yandex, were elected. For the experiment, a linguistic direction was chosen, within which three possible variations of queries were identified. They are conventionally divided into single, two-component, and multi-component lexemes. For the effectiveness and objectivity of the study, the first 30 results of search input for each query of three queries were analyzed. In this work, the features of search results are described in details and the results of search engines "Google" and "Yandex" are evaluated for each search query. It is established that the system "Google" in its search results is focused primarily on Wikipedia. The negative fact is that in the output is often traced orientation on the sites that have a certain advertising interest. It has been proved that the use of the classic "Google" search in linguistic scientific research does not give us the desired results for scientific research. It has been found that the advanced search for "Gooogle", which involves the use of appropriate symbols, punctuation, operators and features of vertical search, is rather effective in linguistic studies. It has been established that the results of outputting the search engine "Yandex" are significantly more relevant than in the classic search "Google". The existing "Advanced Search" allows you to specify the search area for the query using special filters. It has been proven that Yandex, to a certain extent, can compete with a special Google Scholar search, which undoubtedly is a significant advantage in the direction of searching related to linguistic scientific research. It has been proven that the special search "Google Scholar" is quite effective nowadays and has no analogues. It was stated that it is necessary to analyze the possibilities of using semantic search engines in organizing scientific linguistic research more deeply.

Key words: search engine, classical search engine, Google, Yandex, semantic search engine, linguistic research.

УДК 811.111-11'22'42

Лариса Макарук

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ ТА ПОЛІКОДОВІСТЬ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЯХ: ШКОЛИ, ПОСТАТІ, ПІДХОДИ

У статті схарактеризовано поняття "мультимодальність" та "полікодовість". Висвітлено їх дефініції та змістове наповнення. Сфокусовано увагу на трактуваннях понять з огляду на те, що ними найчастіше послуговуються у сучасних студіях, досліджуючи співфункціонування вербальних, невербальних та паравербальних засобів в англомовних комунікативних просторах. Виявлено, що учені по-різному розуміють ці поняття та у власних розвідках послуговуються тими визначеннями та використовують ті парадигми, до яких вони схиляються.

Запропоновано нове тлумачення мультимодальності з урахуванням існуючих дефініцій. Наголошено на тому, що мультимодальність передбачає співіснування принаймні двох модусів у межах одного слова, споловособлуження, речення, тексту. Зауважено, що модус – це ресурс, знакової або незнакової природи, під яким закодовано певний смисл. Обґрунтовано специфіку різних модусів як ключових засобів продукування значення.

Докладно описано покликання нового мовознавчого напрямку – мультимодальної лінгвістики. У її фокусі – симбіоз вербальних, невербальних та паравербальних засобів, які використовують під час спілкування в англomовному комунікативному просторі в усному та писемному мовленні.

Обґрунтовано специфіку мультимодальних підходів до дослідження гетерогенних конструктів в англomовних лінгвістичних студіях. Перераховано ключові наукові центри мультимодальності, їхню географічну локацію, представників та основні вектори наукової діяльності. Зосереджено увагу на низці заходів (конференцій, круглих столів, симпозіумів), присвячених мультимодальності, які відбувалися протягом останніх кількох років. Окреслено ключові напрямки їх роботи та цільову аудиторію.

Зазначено видавництва, які публікують академічні та наукові видання, присвячені мультимодальності. Зосереджено увагу на журналах, у яких мультимодальністи висвітлюють результати власних досліджень.

Ключові слова: мультимодальність, мультимодальна лінгвістика, модус, симбіоз, модальність.

Постановка наукової проблеми та її значення. У лінгвістичних студіях ХХІ століття функціонує одночасно кілька термінів на позначення процесів та явищ, в основі яких лежать гетерогенні ресурси. Аналізуючи писемні та усні конструкти, учені переважно вдаються до використання термінів *креолізованість*, *полікодовість* та *мультимодальність*. Зауважимо, що гетерогенні конструкти в українських та російських лінгвістичних школах номінують креолізованими; полікодовими; авербальними; аудіовізуальними; багатоканальними; вербальними й іконічними комплексами; відеовербальними; візуально залежними; гібридними / ізовербальними; ізовербами; іконотекстами; іконічними; інтерсеміотичними; лінгговізуальними комплексами; монокодовими; негомогенними; паралінгвістично активними; полісеміотичними; текстами змішаного типу; семіотично ускладненими.

Вітчизняні дослідники найчастіше використовують терміни *креолізований* та *полікодовий*. Серед них – І. Колегаєва [4; 5], М. Кузнецова [7], О. Сподарик [13], Р. Помірко та С. Кіпеня [10], Д. Добровольська [2], Ю. Кононець [6], Л. Солдатова [11], М. Швецова [14], В. Марченко [9], Л. Солощук [12], А. Гривко [1], І. Шевченко [15]. Однак, на відміну від двох понять, представлених вище, у науковому обігу іншими термінами послуговуються рідко, подекуди, як свідчить здійснений нами аналіз, їхнє використання зводиться до одиничних випадків.

Вважаємо слушним висловити власні міркування щодо того, що наявність кількох понять, які в однаковій мірі віддзеркалюють сутність того чи того процесу чи явища, навряд чи є виправданим. Схиляємося до думки, що недосконалість категорійно-поняттєвого апарату будь-якої наукової галузі тягне за собою певну “розмитість”, неточність і дозволяє дослідникам використовувати різні терміни. У той час доцільно обмежитися одним, що забезпечило б певну точність і однозначність та дозволило б належним чином уніфікувати існуючу термінологію.

Усі означені аспекти стосуються таких двох одиниць, як мультимодальність та полікодовість, які належать до мовознавчого узусу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Термін “мультимодальність” у сучасному розумінні був уведений до наукового вжитку в сіднейській школі семіотики [23]. Хоча перші успішні спроби щодо його використання були зроблені ще у 1920-х рр., його семантика була дещо далекою від нинішнього наукового бачення.

На відміну від багатьох інших парадигм та наукових напрямків, наприклад, дискурсознавства, концептології, когнітології, соціокультурології, на мультимодальність, полікодовість та креолізованість припадає зовсім незначний відсоток, тому чітко визначити, який із термінів продуктивніший у вживанні досить складно. Час від часу натрапляємо на розвідки, у яких функціонує той чи інший термін. Ми схильні до використання поняття *мультимодальність*, хоча свідомі того, що вітчизняні дослідники надають перевагу полікодовості, мотивуючи це тим, що мультимодальність передбачає активізацію кількох модальностей, у той час як для полікодовості характерна одна (зорова). Проте, на нашу думку, доцільність використання першого терміна мотивоване кількома причинами. Однією з ключових

є уніфікація категорійно-поняттєвого апарату. Це дозволило б уникнути термінологічного накопичення (нагромадження), що часто вводить дослідників в певну оману. По-друге, специфіка аналізованого матеріалу спонукає до використання англомовної категорійно-поняттєвої та теоретико-методологічної баз дослідження.

Принагідно зауважимо, що перші вузькоспеціалізовані фундаментальні праці, присвячені мультимодальності, з'явилися в кінці 1990 рр., коли постало питання про формування нового напрямку лінгвістичних досліджень. Це активізувало заснування нових центрів та шкіл й започаткування асоціацій, спілок, товариств, члени яких усе частіше ініціюють проведення конференцій, семінарів, круглих столів, симпозіумів на міжнародному рівні, залучаючи не лише локальних фахівців, а й усіх, чиї доробки, на думку їх організаторів, заслуговують на увагу та здатні породити цікаві дискусії й відкрити нові, раніше небачені наукові лінгвістичні грані. На заходах таких рівнів збираються сотні учасників із різних країн та континентів, що виголошують доповіді та дискутують на різні теми в межах складної царини мультимодалістики. Представники цих осередків та учасники різноманітних заходів одностайні щодо вибору терміна на позначення симбіотичних ресурсів: і у випадку дослідження усного мовлення, і писемного послуговуються одним терміном – *мультимодальність*. І ми цілком поділяємо такий кут зору.

Актуальність та вагомість обраного ракурсу дослідження та відповідного використання обраного термінологічного апарату свідчить про те, що обрана нами царина інтенсивно розвивається, і на зарубіжних теренах перевагу надають мультимодальності.

Мета і завдання статті. Мета розвідки полягає в аналізі існуючих підходів до понять *мультимодальність* і *полікодовість* та зумовлює потребу в розв'язанні таких завдань:

- окреслити існуючі терміни на позначення гетерогенних конструктів;
- звернути увагу на ключові наукові осередки мультимодалістики;
- запропонувати дефініцію поняття та власне бачення мультимодальності;
- обґрунтувати формування нового напрямку мовознавства – мультимодальної лінгвістики.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Ключові наукові осередки, у яких займаються дослідженням мультимодальності у різних ракурсах, зосереджені фактично у всіх куточках земної кулі. Окреслимо основні напрями їх діяльності, зосередивши увагу локації, представниках та меті функціонування.

У центрі мультимодальної комунікації (*Center for Multimodal Communication – University of Southern Denmark*) у Данії (м. Оденсе) фокусують увагу на дослідженні семіотичних ресурсів, які використовують із метою спілкування з огляду на конкретні ситуації, до яких ці ресурси залучають. Серед представників центру необхідно назвати таких відомих лінгвістів, як Morten Boeriis, Nina Nørgaard, Theo van Leeuwen та інші [19].

Центр мультимодальних досліджень (*Center for multimodal research*) [20] діє з 2006 р. (UCL Institute of Education University College London) у Великобританії (м. Лондон). У ньому активно працюють такі вчені, як Jeff Bezemer, Carey Jewitt, Gunther Kress та ін. Свою місію вони вбачають у дослідженні засобів, які передають значення. Представники означеного осередку інтенсивно розвивають теоретичні основи та методи мультимодалістики, реалізуючи отримані результати у своїй практиці, докладно аналізуючи модули як репрезентанти значення, усебічно вивчаючи усне та писемне мовлення з урахуванням сучасних технологій, які постійно розширюють інтеракційні можливості комунікантів. Учені працюють у рамках соціальної семіотики, дискурсу- та конверсаційного аналізів, досліджуючи фільми, картини, відеозаписи, спонтанне мовлення учнів під час роботи на уроках безпосередньо у класних кімнатах тощо [20].

Оклендський центр мультимодальних досліджень (*AUT Multimodal Research Center*) [16] на чолі з Sigrid Norris заснований у 2009 р. у Новій Зеландії (м. Окленд) (Auckland University of Technology). У ньому також працює Jesse Pirini. Науковці здійснюють дослідження дисертаційного характеру й постдисертаційні розвідки [28]. Його витоки пов'язують з функціонуванням “Мультимодальної дослідницької групи”, заснованої у 2007р., кількість

представників якої швидко зростала. Їхні інтереси охоплювали мультимодальність, мультимодальний дискурс, мультимодальний інтеракційний аналіз. Усвідомлюючи важливість та нагальну необхідність розвитку мультимодальних парадигм, означених осередок реорганізували в центр мультимодальних досліджень.

Представники цієї школи вбачають свою місію у реалізації багатьох різножанрових тематичних проєктів, спектр яких досить широкий. У цій лінгвістичній школі глибокому аналізу підлягають семантичні, прагматичні та синтаксичні аспекти комунікації. Маючи достатню потужну базу й враховуючи напрацьовані результати, представники цього центру пропагують нові парадигми, працюючи також у сфері фонетики та фонології, проксеміки, соціокультурології, антропології, комп'ютерно-опосередкованої комунікації, тексто- та дискурсознавства, психології, соціології, освіти, навчання та викладання, технологій. Пріоритетні завдання вони вбачають в удосконаленні існуючих парадигм та розробці нових, популяризуючи думку, що будь-яка комунікація – мультимодальна [28].

Різноракурсні дослідження мультимодальності також здійснюють John A. Bateman та Janina Wilfeuer на базі Бременського Університету у м. Бремені (Німеччина) у Бременському інституті трансмедіальних текстуальних досліджень (*Bremen Institute for Transmedial Textuality Research*) [18]. Вагомість розвідок John A. Bateman та Janina Wilfeuer для розвитку існуючих теорій у царині мультимодальності – беззаперечна. Вони плідно працюють у цій сфері та є авторами й співавторами десятків статей, книг, одноосібних та колективних монографій, що постійно виходять друком.

Лабораторія мультимодального аналізу (*Multimodal Analysis Lab*), фундатором якої є Kay O'Halloran, діє при Національному Сингапурському університеті (Південно-Східна Азія) з 1999 р. Її також необхідно вважати одним із потужних дослідницьких центрів мультимодалістики. У рамках цієї лабораторії серед пріоритетних напрямів можна виокремити інтердисциплінарні підходи до дослідження мультимодальності з орієнтацією на інтерактивні цифрові технології та соціально-семіотичні технології [27].

Дослідження у сфері мультимодальності загалом й мультимодальної метафори зокрема здійснюють й в Амстердамському університеті під керівництвом Charles Forceville (*Faculty of Humanities / Media Studies, University of Amsterdam*) [32].

Закономірно, що традиційними стали платформи, що уможливлюють обмін знаннями та досвідом для сотень учасників конференцій, круглих столів, симпозіумів, наукові інтереси яких збігаються. Відповідно, це слугує певним стимулом та дозволяє працювати над розширенням, удосконаленням та створенням нових мультимодальних теорій. Кількаденні зібрання фахівців з мультимодалістики відбуваються як на базі означених ЗВО, при яких працюють наукові школи, так і на базі інших ЗВО з 2000 р.

Серед найбільш вагомих заходів слід виділити International Conference on Multimodality, яка відбувається раз на два роки у провідних дослідницьких центрах під різними лейтмотивами на різних ареалах й збирає велику кількість учасників, у центрі уваги яких перебуває мультимодальність. У 2018 р. мала місце така дев'ята конференція у м. Оденсе (Данія). 12 квітня 2019 р. відбудеться симпозіум “Reading Beyond Words: Approaches to Multimodality in the Media” у Великобританії (м. Лондон).

Bremen Conference on Multimodality традиційно проходить у Німеччині (2014р., 2015 р., 2017р.). 22–25 вересня 2019 р. вона відбудеться вчетверте. Ще один захід аналогічного рангу заплановано провести на теренах Італії в Римі (*Approaches to Multimodal Digital Environments: from Theories to Practices (A-MODE) University “Tor Vergata”*) 20–22 червня 2019 р. Аналогічну конференцію заплановано у м. Кельні 6 –7 червня (*LingCologne 2019: Multimodality*). Вочевидь, що зазначений нами перелік не є вичерпним, оскільки навряд чи можливо представити усі зустрічі мультимодалістів. Періодично є також чимало заходів, які дозволяють ученим апробувати результати досліджень, що мають відношення до мультимодальної метафори.

Як бачимо, найбільш прогресивні наукові осередки, які сьогодні перебувають на етапі

активних наукових пошуків, функціонують у різних куточках земної кулі. Отже, порушена нами проблема неабияк популярна, викликає значний інтерес та нові лінгвістичні перспективи. Представники фактично усіх означених вище шкіл є авторами сотень статей та книг, у тому числі колективних та одноосібних монографій, опублікованих у респектабельних видавництвах, зокрема *Routledge*, *De Gruyter*, *Oxford University Press*, *Bloomsbury*, *John Benjamins Publishing Company*, *Peter Lang*, *SAGE Publications*, *Edinburgh University Press*. Свідченням того, що мультимодальність набуває усе більшої популярності, є й постійнодіюча серія книг видавництва *Routledge*, присвячена багатовимірності цього феномену. Серед найбільш популярних журналів, у яких мультимодалісти публікують результати розвідок, необхідно назвати:

- *Multimodal Communication* (видавництво *SAGE Publications*);
- *Visual Communication* (видавництво *SAGE Publications*);
- *Journal of Visual Literacy* (видавництво *Routledge*);
- *Journal of Visual Culture* (видавництво *SAGE Publications*);
- *Journal of Visual Communication and Image Representation* (видавництво *Elsevier Inc.*);
- *Word and Image* (видавництво *Taylor & Francis*);
- *Visual Communication Quarterly* (видавництво *Routledge*).

Діяльність такої кількості наукових шкіл (центрів, лабораторій), проведення різноманітних заходів, друк журналів та книг свідчать про те, що дослідження мультимодальності набирає усе більш обертів, що, відповідно, породжує потребу у появі нових осередків, заходів та видань, які уможливають нові відкриття та розширення меж існуючих. У сучасних лінгвістичних розвідках феномен мультимодальності полівекторний та різнобічний. Як наслідок, трактування самого поняття та його похідних різняться. Тому учені розглядають його під відмінними кутами зору. Зосередимо увагу на частині з них.

К. О'Halloran схильна вважати, що мультимодальність розширює межі мови, збільшуючи її можливості завдяки іншим ресурсам: зображенням, символам, які використовують у наукових пошуках, жестах, певним діям, музиці, звукам. Дослідження феномену мультимодальності відбувається на основі друкованих матеріалів, відеозаписів, вебсайтів, трьохвимірних зображень, щоденних ситуацій, внаслідок комбінації семіотичних ресурсів, модусів та модальностей [29, р. 120].

Ф. Serafini та J. Clausen, які працюють в Арізонському державному університеті вважають, що друковані тексти мультимодальні, оскільки вони включають зображення, різноманітні графічні дизайнерські елементи, і засоби писемного мовлення [31].

К. О'Halloran та В. Smith, аналізуючи праці учених, присвячені проблематиці мультимодальності, теж схильні уважати, що мультимодальність багатогранна, і друковані тексти, і відео записи з елементами писемного та усного мовлення – мультимодальні [30].

Докладно висвітлює специфіку мультимодального інтеракційного аналізу D. Rowe. У його фокусі перебувають жести, постань, рухи голови, проксемика, погляд, просторове розміщення об'єктів, способи їх розміщення, друковані та інші текстові матеріали й способи їх репрезентації, зображення [21, р. 4–5.].

Розглядаючи концепцію мультимодальності А. Gibbons вважає, що мультимодальність – це щоденна реальність. Це наш життєвий досвід; він мультимодальний, оскільки ми сприймаємо довколишню дійсність зором, за допомогою звуків, рухом. Навіть найпростіша розмова охоплює мовні засоби, жести, інтонацію тощо [22, р. 8].

С. Jewitt стверджує, що мультимодальність стосується не лише мови та вербальних засобів її вираження, а й цілого спектру інших форм, які використовують люди: зображень, погляду, постань тощо та їх взаємовідношень [25, р. 14].

С. Jewitt, J. Bezemer та К. О'Halloran запропонували дефініцію мультимодальності у широкому розумінні: для продукування значення люди використовують великий набір ресурсів (погляд, мовлення, жести); у вузькому розумінні для продукування цілісних мультимодальних конструктів люди у конкретних випадках послуговуються кількома ресурсами [24, р. 158].

Т. Van Leeuwen, докладно аналізуючи концепцію мультимодальності та порівнюючи різні віхи її розвитку, зауважує, що нещодавно лінгвісти та дискурсологи, які використовують цей термін, розширили його і під ним розуміють інтегроване використання таких комунікативних ресурсів, як мова, зображення, звук і музика в мультимодальних текстах. Поступова робота над означеною проблемою призвела до того, що фахівці-дослідники усвідомили, що комунікація мультимодальна, що усне мовлення не можна тлумачити без урахування невербального складника, що багато форм сучасного писемного мовлення також важко зрозуміти, якщо не враховувати зображення, розміщення тексту, типографічні особливості і колір. Приблизно в останні двадцять років це призвело до розвитку мультимодальності як сфери досліджень, яка розглядає як звичайні, так і відмінні властивості різних модусів, способи, у які вони інтегровані в мультимодальних текстах і комунікативних ситуаціях [33, р. 668].

І. Bateman, аналізуючи текст і зображення в межах мультимодальності, вважає, що у її фокусі перебувають різні модуси вираження та їх комбінації [17, р. 6]. G. Kress акцентує увагу на писемному оформленні, зображенні і кольорі [26, р. 1].

Як бачимо, із запропонованих вище дефініцій та бачень сучасних дослідників термін *мультимодальність* необхідно вважати парасольковим, оскільки він здатен охопити як сферу усного, так і сферу писемного мовлення. Вибір обраної нами термінології зумовили існуючі зарубіжні школи та наукові заходи, проведені з чітким дотриманням обраної метамовної концепції. Як результат, *мультимодальність* трактуємо як лінгвістичну дво- або полімодусну перцептивну категорію, для якої характерна принаймні одна модальність. Під *мультимодальністю* ми також розуміємо співіснування різних за природою ресурсів, що входять до щонайменше двох систем, використаних під час комунікативних актів. Мовлячи про усне мовлення, маємо на увазі мовні засоби (як окрему систему знаків) й супутні характеристики. Наприклад, голосові параметри: тон, темп, тембр, тощо. Сюди також належать жести, міміка, просторові та часові характеристики, тактильні параметри тощо. До них можна зарахувати усе, що має певне значення в комунікативному акті.

У писемному мовленні, крім писемних ресурсів, також використовують різнотипні зображення, враховують розміщення елементів на сторінці, їх розміри, позиціонування тексту, колір, шрифтові варіації тощо.

Необхідно звернути увагу й на той факт, що інформаційна революція сприяла породженою нової форми спілкування, так званої комп'ютерно-опосередкованої. Вона уможливило одночасне використання ресурсів, якими послуговуються як в усному, так і в писемному мовленні окремо. І такий різновид спілкування – мультимодальний.

Зауважимо, що вітчизняні дослідники іноді не поділяють такого підходу та схильні вважати, що конструкти є мультимодальними, якщо для їх перцепції недостатньо однієї модальності. І такий підхід має право на існування. Однак ми, вслід за зарубіжними ученим, схильні до використання терміну *мультимодальність*.

Беручи до уваги кількість та полівекторність існуючих підходів і розвідок, вважаємо слушним виокремити окремий напрям мовознавства – мультимодальну лінгвістику [8], яка спрямована на дослідження вербальних, невербальних та паравербальних ресурсів, сукупність яких продукує значення, дослідження якого відбувається на основі існуючих мультимодальних парадигм: системно-функціонального підходу, соціальної семіотики, конверсаційного аналізу, геосеміотичного підходу, інтеракційного аналізу, мультимодальної етнографії, мультимодального корпусного та рецепційного підходів.

Зауважимо, що спроби виокремлення цього напрямку уже були, наприклад, у дослідженні А. Кибрика [3]. Проте зазначена розвідка, як і деякі інші, ілюструє заявлену назву галузі лише в заголовку, без подальшого чіткого формулювання її дефініціювання, визначення предмета, об'єкта, категорійно-поняттєвого апарату, її метамови та спектру досліджень.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, на нашу думку, мультимодальність можна вважати універсальною категорією, що відтворює симбіотичні процеси, характерні для сучасного спілкування. Гетерогенність ресурсів, їх форма, розміри, структура та семантична місткість зумовлюють потребу в утвердженні нового напрямку мовознавства – мультимодальної лінгвістики, актуальність якої не викликає сумнівів, оскільки вона передбачає дослідження усіх можливих ресурсів спілкування, які власне й формують певний комунікативний акт. Саме ці модуси є репрезентантами як окремих індивідів (у нашому випадку – представників англomовних спільнот), так і усієї етнічної спільноти. Саме ці модуси показують чим живуть індивіди, як вони себе позиціонують, що хочуть передати іншим. Мультимодальна лінгвістика відповідає потребам часу, оскільки покликана вивести модуси спілкування на новий рівень, показати, що не тільки важливі вербальні одиниці і їм належить провідна роль. Вона дозволяє стверджувати, що статус невербальних складників не потрібно ігнорувати, адже вони теж можуть відіграти провідну роль. Ми схильні вважати, що найкращою конвергенцією є вербальний та невербальний симбіоз.

Доцільність у виокремлення цього напрямку також зумовлюють існуючі зарубіжні школи та наукові заходи, присвячені пропагуванню мультимодальності, яку нині не можливо не помітити і залишити осторонь. Вона настільки універсальна, що нема фактично такого жанру, який би не був пов'язаний із нею. Це і мас-медіа, і комікси, і карикатури, і романи, посібники користувача, художні книги, музейні експонати, фільми, картини, адже невербальні та паравербальні засоби здатні, здавалось би, на неможливе. У черговий раз постає питання: невже ми знову повертаємося до піктографічного способу інтеракції, до того, із чого починали наші далекі предки, вважаючи себе значно розвинутішими в технологічному та інтелектуальному планах? Тому перспективним вбачаємо розширення аспектів дослідження мультимодальності в різних її жанровій реалізації.

Джерела та література

1. Гривко А. В. Основні напрями вивчення особливостей полікодового тексту підручника / А. В. Гривко // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. – О. М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2016. – Вип. 16. – С. 81–91.
2. Добровольська Д. М. Полікодовість соціальної реклами: перекладацький аспект [Електронний ресурс] / Д. М. Добровольська // Одеський лінгвістичний вісник. – 2015. – Режим доступу : <http://www.oljournal.in.ua/v5/15.pdf>.
3. Кибрик А. А. Мультимодальная лингвистика / А. А. Кибрик // Когнитивные исследования. – Москва : ИП РАН, 2010. – Вип. IV. – С. 134–152.
4. Колегаєва І. М. Музейний каталог як вид полікодового тексту / І. М. Колегаєва // Записки з романо-германської філології. – Одеса : КП ОМД, 2014. – Вип. 1 (32) – С. 92–101.
5. Колегаєва І. М. Полімодальність відчуттів у дзеркалі полікодовості тексту, або ще раз про антропоцентризм у лінгвістиці [Електронний ресурс] / І. М. Колегаєва // Записки з романо-германської філології. – 2015. – Вип. 2. – С. 105–112. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2015_2_16.
6. Кононець Ю. В. Вербально-візуальна єдність полікодових текстів / Ю. В. Кононець // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – 2010. – Вип. 18. – С. 186–192.
7. Кузнецова М. О. Полікодовий характер вторинного дискурсу англomовних текстів жанру фентезі / М. О. Кузнецова // Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія : Філологічна. – 2015. – Вип. 58. – С. 105–107. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_58_41.
8. Макарук Л. Л. Мультимодальна лінгвістика: термінологічний апарат і вектори аналізу / Л. Л. Макарук // Науковий вісник СХУ ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – 2015. – № 6 (307). – С. 64–70.
9. Марченко В. В. Структурні особливості полікодового рекламного тексту / В. В. Марченко, М. О. Нікитюк // Молодий вчений. – 2018. – № 7. – С. 436–439.
10. Помірко Р. С. Аномальні принципи формування полікодового тексту / Р. С. Помірко, С. В. Кіпень // Нова філологія. – 2013. – № 57. – С. 70–73.
11. Солдатова Л. П. Поняття “дискурс”: проблеми визначення / Л. П. Солдатова // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 46. – С. 32–42.
12. Солощук Л. Вербальні та невербальні аспекти дискурсивної взаємодії як відображення полікодової природи комунікативного процесу / Л. Солощук // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2013. – № 19. – С. 233–237.

13. Сподарик О. Функційний аналіз параграфемного коду полікодового художнього прозового тексту / О. Сподарик // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2017. – № 3. – С. 281–287.
14. Швецова М. Г. Полікодовість рекламного тексту як модульної дискурсивної одиниці / М. Г. Швецова, В.І. Мельник // *Studia philologica*. – 2013. – Вип. 2. – С. 66–69.
15. Шевченко І. С. Англomовний кінодискурс у полікодовому вимірі / І. С. Шевченко // Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 23–24 листопада 2017 року) / за ред. В. А. Глущенко. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – С. 196–199.
16. Auckland University of Technology People [Electronic resource]. – Access mode : <https://mrc.aut.ac.nz/people>.
17. Bateman J. *Text and Image: a Critical Introduction to the Visual* / J. Bateman. – London; New York : Routledge, 2014. – 276 p.
18. Bremen Institute for Transmedial Textuality Research [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.fb10.uni-bremen.de/bitt/>.
19. Center for Multimodal Communication [Electronic resource]. – Access mode : https://www.sdu.dk/en/om_sdu/institutter_centre/c_cmc.
20. Center for multimodal research [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.ucl.ac.uk/ioe/departments-and-centres/centres/centre-multimodal-research>.
21. Deborah W. R. *Multimodal Interaction Analysis: the Affordances of Multimodal Interaction Analysis for Studying the Beginnings of Literacy* / W. R. Deborah // Essay. Peabody College. Vanderbilt University. – 2012. – P. 1–41.
22. Gibbons A. *Multimodality, Cognition and Experimental Literature* / A. Gibbons. – London; New York : Routledge, 2012. – P. 8–25.
23. Halliday M. A. K. *An Introduction to Functional Grammar*. 2nd ed. / M. A. K. Halliday. – London : Edward Arnold, 1994. – 212p.
24. Jewitt C. *Introducing Multimodality* / C. Jewitt, J. Bezemer, K. L. O'Halloran. – London : Routledge, 2016. – 232 p.
25. Jewitt C. *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis* / C. Jewitt. – London : Routledge, 2009. – 340 p.
26. Kress G. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication* / G. Kress. – London : Routledge, 2009. – 1sted. – 236 p.
27. Multimodal Analysis Lab [Electronic resource]. – Access mode : <http://multimodal-analysis-lab.org/concept/>.
28. Multimodal Research Center [Electronic resource]. – Access mode : <https://mrc.aut.ac.nz/>.
29. O'Halloran K. L. *Multimodal Discourse Analysis* / K. L. O'Halloran // *Companion to Discourse*. – London; New York : Continuum, 2011. – P. 120–137.
30. O'Halloran K. L. *Multimodal Studies: Exploring Issues and Domains* / K. L. O'Halloran, B. A. Smith. – London : Routledge, 2011. – 270 p.
31. Serafini F. *Typography as Semiotic Resource* / Frank Serafini, Jennifer Clausen // *Journal of Visual Literacy*. – 2012. – No. 31 (2). P. 1–16. – DOI : 10.1080/23796529.2012.11674697
32. University of Amsterdam [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.uva.nl/>.
33. Van Leeuwen T. *Multimodality* / T. Van Leeuwen // *The Routledge handbook of applied linguistics* / ed. J. Simpson. – New York : Routledge, 2011. – P. 668–682.

References

1. Auckland University of Technology People. <https://mrc.aut.ac.nz/people>.
2. Bateman, J. 2014. *Text and Image: a Critical Introduction to the Visual*. London; New York: Routledge.
3. Bremen Institute for Transmedial Textuality Research. <http://www.fb10.uni-bremen.de/bitt/>.
4. Center for Multimodal Communication. https://www.sdu.dk/en/om_sdu/institutter_centre/c_cmc.
5. Center for multimodal research. <https://www.ucl.ac.uk/ioe/departments-and-centres/centres/centre-multimodal-research>.
6. Deborah, W. R. 2012. “Multimodal Interaction Analysis: the Affordances of Multimodal Interaction Analysis for Studying the Beginnings of Literacy”. *Essay. Peabody College. Vanderbilt University* 1–41.
7. Dobrovolska, D. M. 2015. “Polikodovist sotsialnoi reklamy: perekladatskyi aspekt”. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk*. <http://www.oljournal.in.ua/v5/15.pdf>.
8. Frank, Serafini & Jennifer, Clausen. 2012. “Typography as Semiotic Resource”. *Journal of Visual Literacy* 31 (2): 1–16. DOI: 10.1080/23796529.2012.11674697
9. Gibbons, A. 2012. *Multimodality, Cognition, and Experimental Literature*. London; New York: Routledge.
10. Halliday, M. A. K. 1994. *An Introduction to Functional Grammar*. 2nd ed. London: Edward Arnold.
11. Hryvko, A. V. 2016. “Osnovni napriamy vyvchennia osoblyvostei polikodovoho tekstu pidruchnyka”. *Problemy suchasnoho pidruchnyka* 16: 81–91.
12. Jewitt, C.; Bezemer, J.; O'Halloran, K. L. 2016. *Introducing Multimodality*. London: Routledge.

13. Jewitt, C. 2009. *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis*. London: Routledge.
14. Kolehaeva, Y. M. 2014. "Muzeinnyi katalog kak vyd polykodovoho teksta". *Zapysky z romano-hermanskoï filolohii* 1 (32): 92–101.
15. Kolehaeva, I. M. 2015. "Polimodalnist vidchuttiv u dzerkali polikodovosti tekstu, abo shche raz pro antropotsentryzm u lnhvistytsi". *Zapysky z romano-hermanskoï filolohii* 2: 105–112. http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2015_2_16.
16. Kononets, Yu. V. 2010. "Verbalno-vizualna yednist polikodovykh tekstiv". *Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi lnhvistyky* 18: 186–192.
17. Kress, G. 2009. *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. 1sted. London: Routledge.
18. Kuznetsova, M. O. 2015. "Polikodovyi kharakter vtorynnoho dyskursu anhlomovnykh tekstiv zhanru fentezi". *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"* 58: 105–107. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_58_41.
19. Kybryk, A. A. 2010. "Multymodalnaïa lnhvistyka". *Kyohnityvnye yssledovaniia* IV: 134–152.
20. Makaruk, Larysa. 2015. "Multymodalna lnhvistyka: terminolohichniy aparat i vektory analizu". *Naukovyi visnyk SNU im. Lesi Ukrainky* 6 (307): 64–70.
21. Marchenko, V. V.; Nikytiuk M. O. 2018. "Strukturni osoblyvosti polikodovoho reklamnoho tekstu". *Molody vchenyi* 7: 436–439.
22. *Multimodal Analysis Lab*. <http://multimodal-analysis-lab.org/concept/>
23. *Multimodal Research Center*. <https://mrc.aut.ac.nz/>.
24. O'Halloran, K. L. 2011. "Multimodal Discourse Analysis". *Companion to Discourse*. London; New York: Continuum. 120–137.
25. O'Halloran, K. L.; Smith, B. A. 2011. *Multimodal Studies: Exploring. Issues and Domains*. London: Routledge.
26. Pomirko, R. S.; Kipen, S. V. 2013. "Anomalni pryntsyipy formuvannia polikodovoho tekstu". *Nova filolohiia* 57: 70–73.
27. Shevchenko, I. S. 2017. "Anhlomovnyi kinodyskurs u polikodovomu vymiri". *Yakisna movna osvita u suchasnomu hlobalizovanomu sviti: tendentsii, vyklyky, perspektyvy* 196–199.
28. Shvetsova, M. H.; Melnyk V. I. 2013. "Polikodovist reklamnoho tekstu yak modulnoi dyskursyvnoi odynytsi". *Studia philologica* 2: 66–69.
29. Soldatova, L. P. 2013. "Poniattia "dyskurs": problemy vyznachennia". *Movni i kontseptualni kartyny svitu* 46: 32–42.
30. Soloshchuk, L. 2013. "Verbalni ta neverbalni aspekty dyskursyvnoi vzaiemodii yak vidobrazhennia polikodovoi pryrody komunikatyvoho protsesu". *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* 19: 233–237.
31. Spodaryk, Oksana. 2017. "Funktsiinyi analiz parahrafemnoho kodu polikodovoho khudozhnoho prozovoho tekstu". *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* 3: 281–287.
32. *University of Amsterdam* <http://www.uva.nl/>.
33. Van Leeuwen, T. 2011. "Multimodality". *The Routledge handbook of applied linguistics*. New York: Routledge. 668–682.

Макарук Лариса. Мультиmodalность и поликодовость в современных лингвистических исследованиях: школы, лица, подходы. В статье охарактеризированы понятия "мультиmodalность" и "поликодовость". Предложены их дефиниции и содержательное наполнение. Сфокусировано внимание на подходах к дефинициям понятий, учитывая то, что ими чаще всего пользуются в современных исследованиях, изучая сосуществование вербальных, невербальных и паравербальных средств в англоязычных коммуникативных пространствах. Выявлено, что ученые по-разному понимают эти понятия и в собственных исследованиях пользуются теми определениями и используют те парадигмы, к которым они наиболее склоняются.

Предложено новое толкование мультиmodalности с учетом существующих дефиниций. Отмечено, что мультиmodalность предусматривает сосуществование по крайней мере двух модусов в рамках одного слова, словосочетания, предложения, текста. Замечено, что модус – это ресурс, знаковой или незнаковой природы, под которым закодирован определенный смысл. Рассмотрено специфику различных модусов как ключевых средств, продуцирующих значение.

Подробно описано призвание нового языковедческого направления – мультиmodalной лингвистики. В ее фокусе – симбиоз вербальных, невербальных и паравербальных средств, которые используют во время общения в англоязычном коммуникативном пространстве в устной и письменной речи.

Определены подходы к исследованию мультиmodalных гетерогенных конструктов в англоязычных лингвистических исследованиях. Перечислено ключевые центры мультиmodalистики, их географическую локацию, представителей и основные векторы научной деятельности. Сосредоточено внимание на ряде мероприятий (конференций, круглых столов, симпозиумов), посвященных мультиmodalности. Определены ключевые направления, перечислены их работы и целевая аудитория, для которой они предназначены.

Перечислено издательства, которые публикуют академические и научные издания, посвященные мультимодальности. Внимание сосредоточено на журналах, в которых мультимодалисты освещают результаты собственных исследований.

Ключевые слова: мультимодальность, мультимодальная лингвистика, модус, симбиоз, модальность.

Makaruk Larysa. Multimodality and Polycodeness in Modern Linguistic Studies: Schools, Figures and Approaches. This paper describes the concepts of "multimodality" and "polycodeness, and suggests appropriate definitions for them. The focus is on the interpretation of concepts, given that they are most often used in modern studies, exploring the interaction of verbal, nonverbal and paraverbal means in English-language communicative spaces. It has been found that scientists view these concepts in different ways, and in their own thinking, they employ the definitions and paradigms which they are accustomed to utilizing.

A new definition of multimodality is proposed, taking into account those definitions which have been used up to now. It is emphasized that multimodality involves the coexistence of at least two modes within a single word, conjugate, sentence, or text. It is noted that the mode is a resource which may or may not be considered to have the nature of a sign in which some meaning is encoded. The specificity of different modes as the key means of producing values is substantiated.

A detailed description of a new linguistic field - multimodal linguistics - has been suggested. Its focus is the symbiosis of verbal, nonverbal and paraverbal means used during communication in the English communicative space in oral and written speech.

The specificity of multimodal approaches to the study of heterogeneous constructs in English-language linguistic studies is substantiated. The principal research schools that deal with multimodality, along with their geographical locations, their representatives and the main vectors of their research work are listed. The focus is on a series of events (conferences, roundtables, and symposiums) devoted to multimodality that have taken place over the last few years. The key areas of their work and the audiences which they target are outlined.

Publishing houses which issue academic and scientific publications devoted to multimodality are identified. The focus is on magazines in which multimodalists highlight the results of their own research.

Key words: multimodality, multimodal linguistics, mode, symbiosis, modality.

УДК 811.124'373.46:61]-13

Оксана Милик[□]

НОМІНАТИВНЕ ПОЛЕ СУБКОНЦЕПТУ VALETUDO В ЛАТИНСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню номінативного поля субконцепту VALETUDO в латинській мові, який має комплексний характер внаслідок лексико-семантичного поля, лексико-фразеологічного поля та синонімічного ряду у своєму складі. Проаналізовано сутність номінативного поля субконцепту VALETUDO в системі мови, яке представляє впорядковану сукупність номінативних одиниць; визначено його ядро, приядерну зону, ближню й дальню периферію; досліджено засоби вербалізації мікрополів приядерної зони субконцепту VALETUDO та список мовних одиниць, які вербалізують концепт ЗДОРОВ'Я. Встановлено, що структура номінативного поля концепту ЗДОРОВ'Я складає ядерну та приядерну зони, що, у свою чергу, складаються з певних мікрополів, а також ближньої та дальньої периферій субконцептів SALUS, SANITAS, VALETUDO. Семантичне поле субконцепту VALETUDO побудовано за принципом семантичної близькості / віддаленості від інтегрованої семи та частоти набуття певних значень імені концепту. Визначено, що спільними для всіх трьох субконцептів SALUS, SANITAS, VALETUDO є слоти "наявність певного стану здоров'я (соматичного / психічного)" та "процес надання здоров'я (соматичного / психічного)". Як наслідок, стаття має на меті зробити внесок у розвиток теоретичних засад дослідження концептів на матеріалі давніх мов, а також теоретичних аспектів лінгвоконцептології, лінгвокультурології, лінгвоаксіології та вивчення своєрідних явищ мови та мовлення, що дає змогу науковій спільноті краще зрозуміти специфіку мислення і пізнання світогляду та особливостей інтерпретації світу через призму мовної свідомості, духовних та матеріальних цінностей давніх римлян.

Ключові слова: концепт, субконцепт, VALETUDO, здоров'я, номінативне поле.

Постановка наукової проблеми та її значення. Античну картину здорового існування окреслюють численні філософські погляди, у яких здоров'я визначено як найбільшу аксіологему